

Úvaha: Nepotvrzená početí Matky ruských měst

 historieblog.cz/2018/08/uvaha-nepotvrzena-poceti-matky-ruskych-mest

Alexander Fried

O ukrajinském Kyjevu se říká, že je to Matka ruských měst.

To ale není důvod, proč o něm píšu. Důvodem jsou určité styčné body, které jeho rané počátky zajímavým a nečekaným způsobem spojují s naší zemí.

Podle nejstaršího dochovaného ruského letopisu z počátku 12. století nazvaného „Povesti vremenných let“ město údajně založili bratři Kyj, Šček, Choriv a jejich sestra Lybed'. Název Kyjeva je prý odvozen právě od osobního jména Kyja znamená tedy Kyjovo město.

Výjev z Radzivilské kroniky, Kyj, Šček, Choriv a jejich sestra Lybed' By, Unknown – Файл:Кий, Щек, Хорив и Лыбедь (миниатюра Радзивилловской летописи).jpg,

Public Domain,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=19921889>

Počáteční ruský letopis neukazuje přímo na Kyjovu národnost, pouze píše, že žil na řece Dněstru a jeho lidé se nazývali Poljané.

Podobnou legendu znal již arménský historik Zenob Glak, který žil v sedmém století. Ten napsal, že Poluni (Poljani) založili město Kuar (Kyjev?) a že zakladateli byli tři bratři.

Kyj jako legendární zakladatel města Kyjeva, je zmiňován i ve spise Džagfar tarichi a nepřímo Konstantinem VII. Porphyrogenetem v díle De administrando imperio. Podle těchto sdělení žil v 7. století.

Řada odborníků, jako např. profesor M. I. Artamonov, poznamenává, že jména Kyj a jeho mytických bratrů nenesou žádné příznaky slovanské příslušnosti. Další jako V. N. Toporov rozpoznává íránské kořeny.

První osídlení území dnešního Kyjeva pochází z přelomu 5. a 6. století, z této doby je doložena keramika typu Korčak a byzantské mince. Z 6. a 7. století jsou doloženy dřevěné stavby. V devátém století vzniká Kyjevská Rus.

Starý Kijev sestával ze tří částí. Horní část se nazývala Sambatas (Самбатар; řecky Σαμβατας), střední část byla Grad a podhradí se nazývalo Podol.

Byzantský císař Konstantin VII. Porphyrogenitus napsal ve svém slavném díle De administrando imperio (circa 950), že Kyjev byl také znám jako Sambatas. Píše o pevnosti Kioava nazývané Sambatas. Podobně ibn Rusta, Gardizi, a spisy Hudud al-Alam označují Kyjev jako Zanbat. Při výkladu významu toponyma Sambatas vznikla mezi vědci značná kontroverze. Slovanská etymologie byla předložena polským lingvistou Stanisławem Rospondem, který rekonstruoval daný toponym Samvatas — Samvadas — Savodъ, заводъ-cyводъ, ve smyslu zastávky říčních lodí. Skandinávská verze srovnává název se švédským sambåd, termínem, který ve středověkém Švédsku označoval místo výběru daní pro mořskou válečnou expedici. Nejpopulárnější je verze o chazarském původu

tohoto slova. Stoupenci této hypotézy ho spojují s názvem legendární Sobotní řeky Sambation, která v hebrejské literatuře protékala na okraji světa v zemi deseti ztracených izraelských kmenů, (sr. rumunsky se řekne sobota Sâmbătă).

V tomto smyslu mohl název Sambatas vzniknout uvnitř existující židovskochazarské komunity v Kyjevě. V západní historiografii se zmínka o Sambatu občas považuje za důkaz o založení Kyjeva Chazary. Podle tohoto názoru byla část Kyjeva založena Chazary pod názvem Sambata. Je známo, že chazarská část města nazývaná Kozare existovala v obchodní oblasti Kijeva zvané Podol.

Někteří vědci překládají název Sambatas jako Horní pevnost, což odvozují od turkotatarského slova sam (vysoký nebo horní) a turkotatarského slova bat (silný), což by nasvědčovalo tomu, že Kyjev založili lidé turkického původu. V takovém případě přicházejí v úvahu jak Protobulhaři, tak Chazaři. Našly se však doklady o tom, že Kyjev byl založen v 7. století. Kdy Chazaři konvertovali k judaismu není přesně známo. Obecně se předpokládá, že k tomu došlo asi na počátku devátého století.

Arthur Koestler ve své knize Třináctý kmen, což je ovšem spíše beletrie, uvažuje dokonce o roce 740. Dříve to zřejmě nebylo. Proto, pokud byl Kyjev založen již v sedmém století, znamená to za prvé, že v té části dnešní Ukrajiny, kterou v první polovině sedmého století včetně Poltavy a Kyjeva, ještě ovládali Bulhaři, jako vazalové Avarského kaganátu, nemohli Chazaři založit Kyjev, protože na tom území v té době nežili.

Za druhé, i když se uvádí, že bulharský chán z první poloviny sedmého století Kubrat, byl snad v Cařihradu pokřtěn, když tam vyrůstal na dvoře byzantského císaře, tak přesto v té době, před pádem Velikého Bulharska, dříve, než byl bulharský chán Kubrat Chazary zavražděn a kdy už Kyjev zřejmě existoval, byli Protobulhaři většinou pohané a uctívali boha Tangru. Kromě toho, chán Kubrat v místě, kde se dnes nachází Kyjev, ani nesídlil. Chazaři

tehdy také ještě judaismus nevyznávali a proto název Sambatas pro pevnost Kyjevě nemohl v sedmém století vzniknout na základě inspirace judaismem. Pokud připustíme, že by název Sambatas pro kyjevskou akropoli mohl pocházet od Chazarů, musel by být pozdějšího data, což ovšem nelze zcela vyloučit.

Za další, jak uvádí kyjevský historik a kulturolog, Viktor Janovič, pod Konstantinopolem byla nalezena náhrobní deska s nápisem Chiljbudij syn Sambatův. Dle mínění akademika B. Rybakova se Chiljbudij (Хильбудий) jeví jako historický prototyp Kyje, přičemž Chiljbudij a Sambatas jsou příbuzní. Dále tvrdí, že Kyjev se neomezoval na pasivní roli obchodního centra ležícího na křižovatce cest, ale byl ještě střediskem stavby lodí schopných plavby po moři a organizátorem obchodních karavan vydávajících se do vzdálených krajín. Rybakova hypotéza, která se zdá být slabě zdůvodněná v etymologickém smyslu, vyžaduje důkaz, zda lze vůbec interpretovat jméno Chiljbudij jako Kyjbudij, tj. Kyj-stavitel.

O počátcích Kyjeva píše rovněž Bakhši Iman v knize Džagfar Tarichi z let 1229 – 1246, v kapitole 1-5 a sice toto:

V roce 618 dal chorobně podezřívavý avarský kagan zrádně popravit podřízeného buharského vládce (baltavara) Alboriho, což byl otec Kubrata a Šambata, za údajný útok Antů na Avary. Po vraždě Alboriho, vypravil se jeho bratr bojar (což je starobulharský titul pro náboženského a vojenského vůdce) Bu-Ürgan do Byzance, kde oznámil přerušování všech vztahů s Avary. Když pak ale odmítl stát se bulharským chánem, zvolili Bulhaři za svého chána Kubrata, což byl starší syn Alboriho. Kubrat se potom ihned začal připravovat na válku s Avary.

V roce 620, na základě Kubratova příkazu vybudoval jeho mladší bratr Šambat na místě aulu (vesnice) Askal na jednom z kopců jménem Kuyantau (Králičí kopec) město (pojmenované názvem podle Kubratovy přezdívky) Baštu a odtamtud se vydal v čele velké jednotky složené z Bulharů, Antů, Saklanů, Rusů, (v tomto případě

nikoliv skandinávských ale turkických!), zvaných též Urusi, Masgutů (Massagetů, či Alanů) a jiných kmenů, proti nepříteli. Zařídil rychlou porážku Avarů a dobytí jejich země. Přitom mu pomohli místní Uliči (Slované) a také Baškorti, kteří se též nazývali Honturči a kteří byli z nadvlády avarského kagana nešťastní. Ale potom se tento Šambat prohlásil za nezávislého vládce a nazval svůj (nový) stát Duloba, což znamená Pastvina Dulo. Když se to Kubrat dozvěděl, nařídil svému bratrovi, aby se vrátil do jeho služeb ale Šambat to odmítl a (proto) obdržel od Kubrata přezdívku Kyi, což znamená, odsekнутý, oddělený. Šambat vládl v Dulobě 33 let a stal se slavným pro svá vítězství nad Farangy (Franky) a Alamany. Sloužit pod jeho prapory přišli Artové (Litevci a baltické kmeny), Bailakové (pravděpodobně Poljané), Galidžiani (Skandinávci), avarští Uliči (Slované), Saklani a Honturči (Baškorti). Ale nakonec byl Šambat Farangy poražen a vrátil se do Kubratových služeb. Kubrat nařídil Šambatovi, aby se ujal vlády v městě Baštu jako místodržící. Obyvatelé města ho milovali tak, že citadelu v Baštu nazvali jeho jménem Šambat a celé město jeho přezdívkou Kyi. A nyní Antové nazývají město Baštu Kyjev.

Není pro nás bez zajímavosti, že doklady o prvopočátcích Kyjeva našel Čech Čeněk Chvojka. Ten objevil vnitřní hradiště starého kyjevského kremlu a v něm pohanskou svatyni.

Protože je Čeněk Chvojka, též Vikentij Vjačeslavovič Chvojka (21. únor 1850 Semín – 20. srpen 1914 Kyjev) u nás málo známý, považuji za vhodné uvést o něm několik údajů z Wikipedie. Čeněk Chvojka byl český archeolog působící dlouhodobě na Ukrajně. Je považován za zakladatele ukrajinské archeologie a objevitele tripolské kultury. Roku 1897 na 11. archeologickém kongresu publikoval svou teorii o existenci tripolské neolitické kultury ležící na území dnešní Ukrajiny. Stejně tak definoval tzv. zarubiněckou a černjachovskou kulturu. V roce 1899 se stal zakladatelem, ředitelem a prvním kurátorem Kyjevského muzea, dnes Národního muzea ukrajinské historie (*Національний музей*

історії України). Při jeho objevech v Kyjevě v tom sehrála roli určitá náhoda: venkov kolem Kyjeva byl na jaře 1907 neklidný a Chvojka se obával vydat se dál od města, soustředil se tedy na hledání lokalit přímo v něm. Kolem nalezeného zdiva začal v květnu kopat a do října — přestože majitel sadu s ním bojoval a nutil jej „kličkovat“ s vykopávkami mezi stromy — objevil zbytky knížecích paláců i obyčejná obydlí a řemeslnické dílny z 10. století, z dob prvních křesťanských knížat—světců Olgy a Vladimíra (a samozřejmě i mladší věci), u paláce a kostela hromadný hrob stovek obránců Kyjeva proti Tatarům — a dole na dně pod kostrami, byzantský kříž z 10. století, o kterém soudil, že mohl patřit samému knížeti Vladimírovi — „jasnému slunéčku“ z ruských bylin. Šel ještě dál do minulosti: objevil vnitřní hradiště starého kyjevského kremlu a v něm pohanskou svatyni z doby předcházející Vladimírovi uvedení křesťanství na Rus.

Roku 1908 Vikentij Vjačeslavovič Chvojka (Čeněk Chvojka) našel kamenný oltář na suchém zdivu z neopracovaných kamenů v oválné podobě, o rozměrech 4,2 m x 3,5 m a výšce 0,4 m, s výsečemi do všech čtyř světových směrů, na jehož jižní straně byl zapalován oheň. Tento oltář byl umístěn uprostřed pohanského, (později křesťanského Vladimírova) města, v samotném středu knížecího paláce, který historik považuje za oltář knížete Kyje.

A tento kníže Kyj neboli Šambat (SamBat), zakladatel Kyjeva, Matky ruských měst, nebyl nikdo jiný, než náš známý SÁMO.

Použitá literatura:

Джагфар тарихы. Свод болгарских летописей. Том I. 1993, II. 1994 и III. 1997. Оренбург.

Архипов А. А. Об одном древнем названии Киева // Из истории русской культуры. — М.: Языки славянской культуры, 2002. — Т. 2/1. — С. 30-46.

Wikipedie

websupport

WEBUJ
S LEHKOSTÍ

Zjistí více